

HOFFSELVEN - MIN ELV

1. Hoffselven

Den egentlige Hoffselven starter der tilførselsbekkene møtes, rett øst for Hoff gård i Ullern bydel. Området her er relativt utilgjengelig nede i en ravine med tett skog på alle kanter. Det gjør det vanskelig å få øye på den fine fossen, *Dronningfossen*, like ovenfor bekkemøtet. Området her er regulert til friområde, men tilhører Hoff gård.

Drøye hundre meter lenger ned kommer man til Hoffsdammen. Dette er en kunstig dam som er helt gjengrodd i løpet av de seneste 25 år og ikke lenger fortjener betegnelsen «dam». Men som følge av demningen får vi en fin foss som bringer elven ned i en ny ravine. Her finner vi rester etter en gammel mølle.

Etter nye hundre meter skifter elven karakter. Hittil har den boltret seg i relativt uberørt natur, men nå flyter den fredelig mellom bredder som bærer sterkt preg av menneskelige inngrep og til dels stygge utfyllinger. Fra nordsiden av Engebrets vei går den under en kulvert i ca. 60 m lengde. Denne er dessverre flat i bunnen noe som betyr at fisken ikke kan komme opp forbi den. Kulverten ligger på eiendommen Hovfaret 17, Møllhausen -bygget, som nå administreres av Fram Eiendom AS.

Nedenfor der *Slemdalsbekken* (*Tuengbekken*) munner ut i et rør nederst i Konventveien, kommer elven inn på Skøyen gårds grunn.

Elven går videre i dagen frem til Hoffsveien ved Skøyen stasjon, bortsett fra under trikketraséen. På denne strekningen er elvebreddene mange steder fylt opp på en slik måte at skråningene blir unaturlig bratte. Byggegrense på 20 m fra elven gis det stadig dispensasjon fra.

Vel fremme ved begynnelsen av Hoffsveien går elven for alvor i dekning under Skøyen stasjon, Drammensveien og Karenslyst allé, før den igjen dukker opp på en kort strekning langs Hoffselvpromenaden (Glippen). Videre under det nye lokket over E18 (Sjølystveien).

De siste par hundre metere før den når Bestumkilen, har elven en trang tilværelse mellom båtopplagstomtene. Her er det for tiden knapt plass til noe grønt. Langs elven lå her i gamle dager eiendommene Sjølyst på høyre bredd (Øvre Bestum) og Karenslyst på venstre bredd (Søndre Skøyen). Her er det brakkvann, da vannstanden følger tidevannet.

Elven er ca. 1,7 km lang og ligger i hele sin lengde i Ullern bydel. Fra E18 og til utløpet er den imidlertid grenseelv mellom Frogner og Ullern bydeler.

2. Tilførselsbekker

Hoffselvens hovedkilder ligger i Marka. De to bekkene som til sammen lager Hoffselven er **Makrellbekken** og **Holmenbekken** (øvre del heter Skådalsbekken), den får også tilskudd fra *Styggedalsbekken*. Lenger nede får elven tilskudd fra to bekker som er lagt i rør.

Skådalsbekken/Holmenbekken har det største nedslagsfelt. Den har to likeverdige kilder. Den vestlige grenen starter like øst for Tryvannstårnet og renner først østover og så nordover mot Bomveien. På kart fra mellomkrigstiden kalles denne strekningen for *Jægerbekken*.

Den østlige grenen kommer fra myrområdet i åsen mellom Bomveien og Frøensvollmyrene og kommer ned til bomveien ved Mortenstua. De to bekkene møtes ved Bomveien ca. 200 m nord for den nedlagte hoppbakken Hegghullet.

Etter å ha passert flatene ved Frøensvollstråkka, har bekken laget en nokså trang og mørk dal, Skådalen. Nedover dalen får den tilskudd fra noen mindre bekker. De to største kommer fra Fuglemyra på østsiden (Vettakollen) og fra Nikulpmyrene (nord for Frognerseteren) på vestsiden. Denne siste kalles *Børjeklevbekken* på gamle kart.

Etter hvert blir Skådalsbekken grensebekk mellom Holmen gård på vestsiden og Grimelund på østsiden.

Ifølge «Grøntplan for Oslo» (1991) er dalen mellom Skådalen og Midtstuen «spesielt fremhevet som en geologisk interessant canyon med botaniske verneverdier.»

Når den går under Holmenkollbanen og passerer Midtstuen ungdomsskole, kommer den inn i byggesonen. Deretter passerer Svendstuen (tidligere sagbruk bygget i 1867¹, nå barneskole) og så renner den gjennom private haver i en dyp kløft ned forbi Dagaliveien hvor det er en liten dam. Selv om denne er menneskeskapt, kan det være et naturlig sted å la bekken skifte navn til Holmenbekken, siden den nå kommer inn i smulere farvann på Holmen gårds område. På gamle kart er navnet «*Holmen Elv*» vist ovenfor bekkemøtet med *Styggedalsbekken* i Holmenskogen. Mellom de to bekkene lå den gamle husmannsplassen Bjerkehaugen, nå Bjørnveien 73.

Etter bekkemøtet går bekken under Stasjonsveien. Her lå det tidligere et oppforingsanlegg for ørrettyngel. Så kommer vi til Holmendammen som den øverste isskjæringsdammen i vassdraget, bygget rundt forrige hundreårsskifte.

Nedenfor Holmenkollveien renner bekken på nytt gjennom private haver frem til Ullernchausséen og Øvre Smestaddam (58 moh.). Denne ble rehabilitert for noen år siden og fremstår nå i innbydende omgivelser. Etter en ny spennende ravine ved Smestad gård kommer bekken ut i Bjørnebodammen (Nedre Smestaddam), som er i ferd med å gro igjen, og deretter til Dronningfossen, en bortgjemt perle som bør bringes mer frem i dagen. I bunnen av fossen møter den Makrellbekken og danner Hoffselven.

Styggedalsbekken kommer fra Øvresetertjern, 477 moh. Den flyter åpent et stykke før den gjemmer seg under tunellbanen og parkeringsplassen et par hundre meter nedenfor Frognersteren restaurant og så kommer ut i den nye, kunstige dammen nær bunnen av Sæterbakken.

Her skulle den så renne frisk og glad nedover den egentlige Styggedalen. Imidlertid må den først passere under et par kjempefyllinger som har ødelagt dalen ganske ettertrykkelig. Det dreier seg om de to 9 m brede langrennsløypene anlagt til Ski- VM i 2011.

Når disse er passert, kaster bekken seg i friske sprang nedover en spennende og trang dal, der den konkurrerer med terrengsykler som gjør de vildeste hopp. Etter å ha passert den nylig nedlagte Akebakken mellom Holmenkollen kapell og Korketrekkeren, møter den en liten tilførselsbekk fra vest. Denne har sitt utspring på Voksenkollen og danner grensen mellom marka og byggesonen nedover mot veikrysset Holmenkollveien/ Voksenkollveien og videre i uveisomt terreng til bekkemøtet. På kart fra mellomkrigstiden blir denne lille dalen kalt Kudalen.

Neste stopp på Styggedalsbekkens vei er det nye tjernet i bunnen av Midtstubakken, der det kommer tilførsel fra det gamle Besserudtjernet via en 600 m lang tunnel. Her brukes mye av vannet vinterstid til å produsere sne til skianleggene.

Videre på sin vei passerer bekken en gigantisk fylling før den renner rolig ned til byggesonen ved Midtstuen stasjon.

Etter å ha passert Ankerveien kommer bekken ned i en dyp ravine som dessverre er nokså utilgjengelig. En boligblokk, Dagaliveien 31, er plassert rett over bekken der det tidligere lå en dam (Eckbodammen). Imidlertid er det tilgang gjennom huset for å beundre ravinen. Nedenfor Dagaliveien er ravinen hele 20 m dyp. Her skjemmes dalen av at naboene bruker den som fyllplass for haveavfall.

Fra Løkkaskogen, der Løkka gartneri lå tidligere, renner den igjen i smulere farvann før den møter Holmenbekken i Holmenskogen.

Makrellbekken har sine kilder i de store villatomtene i Thorleif Haugs vei. Deretter rant den tidligere ned i Besserud-tjernet (=sletta under Holmenkollbakken). I forbindelse med Ski- VM i 2011 ble det bygget en ny liten dam på oversiden av skytebanen og Kongeveien. Det nye skianlegget krever mye sneproduksjon, så man sender nå mye av vannet ned i tunnelen fra bunnen av det gamle Besserudtjernet til det nye Midtstuetjernet.

En viss minstevannsføring er det likevel der bekken renner nedover åsen gjennom private haver til Lybekkveien. Herfra er den lagt i rør under og forbi det gamle Lybekk gartneri, som nå er villaområde, og kommer frem i dagen igjen langs Holmengrendas østside.

Nedenfor Holmen stasjon møter den Hoffseterbekken og danner nå grensen mellom gårdene Vestre Holmen og Smestad. Bortsett fra ved Arnebråtveien 16 renner bekken gjennom nokså uberørt natur på denne strekningen. Her finnes «en verdifull bestand av edelløvskog» ifølge «Grøntplan for Oslo» (1991).

Bekken er lagt i rør under tunnelbanen ved Makrellbekken stasjon og renner videre forbi husmannsplassen Gjetebraåten, der Persbråtenbekken kommer inn fra vest. Denne kommer fra plassen Persbråten som lå like øst for skolen med samme navn. Bekken blir nå lagt i rør under USAs nye ambassade.

Nedenfor Kolsåsbanen passerer bekken husmannsplassen Allergodt (aldri noe godt) og sletta til Kastellbakken (Husebybakken) hvor det frem til 1891 ble holdt hopprenn som forløper til Holmenkollrennene.

Her langs parkdraget til Ullernchauséen danner bekken grensen mellom gårdene Huseby og Smestad. Den har fått sitt navn ikke fordi det går makrell der, men fordi den var grensebekk (Markskillebekk) mellom gårdene, noe den jo ikke var alene om.

Etter å ha passert Hoffsveien i kulvert, møter den Holmenbekken under Dronningfossen.

3. «Bortebekker»

«Bortebekker» eller «historiske bekker» kalles de bekker som i løpet av forrige århundre ble lagt i rør. Så sent som i 1920 viser et kart over Hoffselv-vassdraget at ingen av bekkene var lagt i rør, det var bare kulverter der vannet renner under veier og baner. Et tilsvarende kart fra 1998 viser at lange strekninger er bortgjemt. Nedenfor omtales kort de 4 viktigste av disse.

Slemdalsbekken er den lengste av dem, knapt 5 km lang. Den hadde sitt utspring i villastrøket mellom Melkeveien og Gråkamveien og rant derfra ned mot Hemingbanen før den passerte de to husmannsplassene på Slemdal. Langs Risalléen og ned mot Lille-Vinderen dannet den grensen mellom gårdene Ris og Grimelund. Herfra og ned mot Tuengen gård (nå Tuengveien 10) og videre under Hjørundkroken og mot Borgen stasjon på Røabanen var bekken grensen mellom Tuengen på østsiden og Grimelund og Skøyen på vestsiden. I dette området er bekken lokalt også blitt kalt Tuengbekken.

Videre slynget bekken seg på det område som nå er vestre del av Vestre gravlund og videre mellom Guldbergs vei og Skøyenveien der den var grensen mellom Søndre og Nordre Skøyen. I nærheten av Silkestrå forsvinner vannet ned i VEAS' kloakktunell (Vestfjorden avløpsselskap).

Den gamle bekken fulgte bunnen av grøntanlegget nedenfor Skøyen terrasse hvoretter den rant ut i Hoffselven vis a vis Hovfaret 13 (OPAK-bygget). Her kan man finne utløpsrøret hvor det i dag renner svært lite vann.

Grimelundsbekken starter nær krysset mellom Tråkka og Holmenveien og går i rør langs og under Dalsveien ned til Ring 3. Den danner grensen mellom Grimelund på østsiden og Holmen og Smestad på vestsiden. Bekken gikk så under den nye brannstasjonen som ligger på tomten hvor det lå brannstasjon frem til 1954. I dag er bekken ført i rør i rett linje ned til Smestaddammen, mens den gamle bekken, ifølge gamle kart, fortsatte ned forbi den nedlagte Heggeli stasjon på Røabanen. Her var den grensen mellom gårdene Smestad og Skøyen. I dette området har denne lokalt blitt kalt *Heggelibekken*. Den gikk videre nedover langs Bekkelikroken til Nedre Silkestrå der den møtte *Slemdalsbekken*.

Husebybekken kom fra Montebello og rant ned i dalen der Gråbrødreveien går og hvor den dannet grensen mellom Huseby og Abbediengen. Videre fulgte den St. Georgs vei der den var grensebekk mellom Hoff og Abbediengen. Etter å ha krysset Lilleakerbanen gikk den under Harbitzalléen fra Sigurd Iversens vei der den dannet grensen mellom Hoff og Øvre Bestum. Den munnet ut i Hoffselven ved Skøyen stasjon

Både **Hoffseterbekken** og en navnløs bekk som møter den lenger nede, startet i Kragstogen v/Olav Aukrusts vei. Rørene kommer ned til omtrent der Orebakken bussholdeplass nå ligger og fortsetter under grøntdraget på østsiden av Landingsveien. Bekken krysser Stasjonsveien ved den nedlagte bensinstasjonen i nr. 55 og kommer frem i dagen noen hundre meter ved Holmen stasjon før den møter Makrellbekken. Den danner grensen mellom Holmen på østsiden og Hovseter og Huseby på vestsiden.

Oslo 28. april 2013

Hans Fr. Horn

Hoffselvens Venner

Kilder:

- 1) Ellen Røsjø: «Oslo kommunes skogsdrift», (www.byarkivet.oslo.kommune.no),
- 2) Topografisk kart over Oslo Omegn, sammensetning av blad III og IV, Norges geografiske Oppmåling 1928.
- 3) Knut Are Tvedt (red.): Oslo byleksikon, 5. utgave.
- 4) Statens kartverk: www.norgeskart.no
- 5) Kart over Christiania med en kvadratmiil av omegnen. DGO 1844.

En stor takk til Tom S. Vadholm som har gjennomgått manuskriptet og gitt gode råd.